

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Informator Tyski

Szanowni Państwo,

w przestrzeni publicznej spotykamy osoby z niepełnosprawnościami - są naszymi bliskimi, przyjaciółmi czy sąsiadami. Przede wszystkim z myślą o tych osobach, ale też wszystkich, którzy na co dzień mają z nimi kontakt, przygotowaliśmy ten informator. Znajduje się w nim wiele przydatnych wskazówek związanych z tematyką niepełnosprawności. Opisaliśmy jakie regulacje i pomoc zapewniona jest w poszczególnych instytucjach i placówkach na terenie naszego miasta oraz na jakie świadczenia mogą liczyć osoby o zwiększonych potrzebach. Mam nadzieję, że zawarte w publikacji informacje okażą się dla Państwa przydatne oraz pozwolą zainteresowanym osobom z niepełnosprawnościami pełniej uczestniczyć w życiu społecznym - zapraszam do lektury!

Maciej Gramatyka

Zastępca Prezydenta Tychów ds. Społecznych

SPIS TREŚCI

●	DEFINICJA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	5
●	RODZAJE ORZECZEŃ	6
	1. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności	6
	2. Orzeczenia o niepełnosprawności	11
	3. Orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień	11
	4. Orzeczenia wydawane do celów rentowych	12
	– Niezdolność do pracy	13
	– Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy	13
	– Renta socjalna	17
	– Renta szkoleniowa	18
●	PODSTAWOWE ULGI I UPRAWNIENIA	19
	1. Legitymacja osoby niepełnosprawnej	19
	2. Karta pakingowa	21
	3. Pies asystujący	22
	4. Oświata	23
	– Kształcenie specjalne	23
	– Placówki oświatowe z oddziałami integracyjnymi / specjalnymi	24
	– Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	25
	– Placówki realizujące wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	26
	– Dowóz dzieci do przedszkola / szkoły	28
	5. Pomoc społeczna	28
	– Pracownicy socjalni przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej	36
	6. Świadczenia rodzinne	40

7. Narodowy Fundusz Zdrowia	44
- Zaopatrzenie w wyroby medyczne	44
- Transport sanitarny	45
- Transport sanitarny w POZ	45
- Lecznictwo uzdrowiskowe	46
- Osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności	47
8. Aktywność zawodowa	48
9. Ulgi w podatkach	51
10. Komunikacja miejska	55
11. Komunikacja PKP	59
12. Ulga w abonamencie RTV	64
13. Usługi pocztowe	66
POZOSTAŁE INFORMACJE	68
1. Obiekty MOSiR - udogodnienia	68
- Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych	68
2. Integracja osób z niepełnosprawnościami	69
3. Przestrzeń bez barier - działania na rzecz środowiska osób niewidomych i niedowidzących	71
4. Nieodpłatna pomoc prawna	71
5. Placówki pomocowe	72
6. Urząd Miasta Tychy	75
7. Przydatne strony internetowe	76

DEFINICJA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Definicja niepełnosprawności WHO (Światowa Organizacja Zdrowia) – Niepełnosprawność to każde ograniczenie lub niemożność prowadzenia aktywnego życia w sposób lub w zakresie uznanym za typowy dla człowieka. Ogranicza lub uniemożliwia pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi i płci, zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

RODZAJE ORZECZEŃ

**Powiatowy Zespół
do Spraw Orzekania
o Niepełnosprawności**
ul. Budowlanych 59, Tychy

 32 438 20 50

 bok@pzon-tychy.pl

 www.pzon-tychy.pl

1. ORZECZENIA O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Na terenie naszego kraju funkcjonują w obiegu następujące orzeczenia potwierdzające status osoby niepełnosprawnej:

Lekki stopień niepełnosprawności

Kwalifikowane są osoby o:

- naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazują osoby o podobnych kwalifikacjach zawodowych, z pełną sprawnością fizyczną i psychiczną,
- i/lub osoby mające ograniczenia i trudności w pełnieniu ról społecznych, dające się kompensować za pomocą przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych lub pomocy technicznych.

Umiarkowany stopień niepełnosprawności

Przyznawany jest osobie o naruszonej sprawności organizmu, która jest:

- niezdolna do podjęcia zatrudnienia albo zdolna do pracy jedynie w warunkach chronionych,
- lub wymagająca w celu pełnienia ról społecznych – stosownych do płci, wieku, czynników społecznych i kulturowych – częściowej albo czasowej pomocy innych osób.

Znaczny stopień niepełnosprawności

Do tego stopnia kwalifikuje się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, która jest:

- niezdolna do podjęcia zatrudnienia lub zdolna do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej,
- i wymagającą w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej pomocy i opieki osób trzecich, w związku z brakiem możliwości samodzielnej egzystencji. Brak możliwości samodzielnej egzystencji oznacza takie naruszenie sprawności organizmu, które uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych takich jak czynności samoobsługowe, komunikacja, poruszanie się, bez pomocy innych osób.

WAŻNE! Orzeczenia zawarte w żółtej części tabeli podlegają przełożeniu według zasad określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (art. 5 i 62) na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydawane przez Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

**ORZECZENIA WYDANE PRZED
1 STYCZNIA 1998 R.**

Orzeczenia komisji lekarskich ds. inwalidztwa i zatrudniania (KIZ), MON i MSWiA	Orzeczenie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)
III grupa inwalidzka	stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym (osoby, którym nie przysługuje zasiłek pielęgnacyjny)
II grupa inwalidzka	_____
I grupa inwalidzka	stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym (osoby, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny)

**SYSTEM ORZECZNICTWA
AKTUALNIE OBOWIĄZUJĄCY
(OD 1 STYCZNIA 1998 R.)**

Orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)	Orzeczenie Powiatowego/ Miejskiego, Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności (PZON/ MZON, WZON)
częściowa niezdolność do pracy	LEKKI
całkowita niezdolność do pracy	UMIARKOWANY
całkowita niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji, niezdolność do samodzielnej egzystencji	ZNACZNY

Stopnie niepełnosprawności		
Lekki	Umiarkowany	
Znaczny		
PEŁNIENIE RÓL SPOŁECZNYCH		
Trudności w pełnieniu ról społecznych kompensowane za pomocą przedmiotów ortopedycznych / pomocniczych technicznych	Częściowa / Czasowa	Długotrwała / Stała
	Pomoc osób trzecich w pełnieniu ról społecznych	Opieka i pomoc osób trzecich w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji i pełnienia ról społecznych
PEŁNIENIE RÓL ZAWODOWYCH		
Obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną.	<p>Niezdolność do pracy lub zdolność do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej.</p> <p>Zatrudnienie poza warunkami chronionymi jest możliwe w przypadku przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej lub zatrudnienia w formie telepracy</p>	

2. ORZECZENIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Dzieciom do 16. roku życia wydawane są orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

3. ORZECZENIA O WSKAZANIACH DO ULG I UPRAWNIEŃ

Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia i posiada jedno z następujących orzeczeń:

1. Ważne orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:
  - całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
  - niezdolności do samodzielnej egzystencji,
  - całkowitej niezdolności do pracy,
  - częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania;
2. Ważne orzeczenie organu rentowego (ZUS, MSWiA, MON), wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów;
3. Ważne orzeczenie KRUS o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przed 1 stycznia 1998 r.

W postępowaniu o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień stopień niepełnosprawności określa się na podstawie przedłożonych ważnych orzeczeń organów rentowych, wskazanych powyżej. Natomiast zawarte w orzeczeniu wskazania lekarz ustala stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie bezpośredniego badania osoby zainteresowanej. Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się do czasu upływu ważności orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

WAŻNE! W postępowaniu o wydanie tego rodzaju orzeczenia uczestniczy wyłącznie lekarz - członek powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ponieważ orzeczenie wydawane jest w oparciu o inną prawomocną i ostateczną decyzję administracyjną, to od tego rodzaju orzeczenia nie przysługuje odwołanie. Orzeczenie jest ostateczne i niezaskarżalne.

4. ORZECZENIA WYDAWANE DO CELÓW RENTOWYCH

Zakład Ubezpieczeń Społecznych
Oddział w Rybniku
Inspektorat w Tychach
ul. de Gaulle'a 16, Tychy

 22 560 16 00

 cot@zus.pl

 www.zus.pl

Niezdolność do pracy

Niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania tej zdolności po przekwalifikowaniu.

Niezdolność do pracy może być częściowa lub całkowita.

- Częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła w znacznym stopniu zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.
- Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy.
- Niezdolną do samodzielnej egzystencji jest osoba, u której stwierdzono naruszenie sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy

Przysługuje osobie, który spełnia łącznie następujące warunki:

- jest niezdolna do pracy,
- nie ma ustalonego prawa do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) lub nie spełnia warunków do jej uzyskania,
- ma wymagany - odpowiednio do wieku, w którym powstała niezdolność do pracy - okres składkowy i nieskładkowy.

WAŻNE! Warunek ten nie jest wymagany w przypadku orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy dla ubezpieczonych, którzy udowodnią okres składkowy (25 lat kobiety i 30 lat mężczyźni). Warunek posiadania określonego stażu nie jest wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy powstała wskutek wypadku w drodze do pracy lub z pracy.

- niezdolność do pracy powstała w określonych ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych okresach składkowych lub nieskładkowych albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

WAŻNE! Warunek powstania niezdolności do pracy we wskazanych okresach nie jest wymagany w przypadku orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy i udowodnienia okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego dla kobiet co najmniej 20 lat, a dla mężczyzn co najmniej 25 lat.

Niezdolność do pracy jest orzekana maksymalnie na 5 lat. Jeżeli jednak według wiedzy medycznej nie ma rokowań, że dana osoba zdolność do pracy przed upływem tego okresu, niezdolność do pracy może być orzeczona na dłuższy czas.

- Oceny niezdolności do pracy i jej stopnia dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik ZUS.
- Obowiązujące przepisy przewidują dwuinstancyjność w postępowaniu orzeczniczym. Organem orzekającym w I instancji jest lekarz orzecznik ZUS, natomiast w II instancji - komisja lekarska ZUS.

WAŻNE! Osoba zainteresowana może wnieść sprzeciw od orzeczenia lekarza orzecznika do komisji lekarskiej ZUS w terminie 14 dni od dnia, w którym otrzymała orzeczenie. Prezes ZUS w terminie 14 dni od dnia, w którym lekarz orzecznik wydał orzeczenie, może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia przez komisję lekarską.

Lekarz orzecznik i komisja lekarska oceniają **niezdolność do pracy, jej stopień, a także dokonują ustaleń** dotyczących:

- daty powstania niezdolności do pracy,
- przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy,
- związku przyczynowego niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami,
- niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- celowości przekwalifikowania zawodowego.

Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy lekarz orzecznik i komisja lekarska uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość przywrócenia niezbędną sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydają orzeczenie na podstawie dokumentacji medycznej dołączonej do wniosku oraz po przeprowadzeniu bezpośredniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której może

być wydane orzeczenie. Orzeczenie może być wydane również bez bezpośredniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której ma być ono wydane, jeżeli dokumentacja dołączona do wniosku jest wystarczająca do wydania orzeczenia.

Prawo do renty powstaje z dniem spełnienia wszystkich wymaganych warunków, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o to świadczenie. W przypadku pobierania zasiłku chorobowego, wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub świadczenia rehabilitacyjnego prawo do renty można nabyć dopiero z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku, wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy lub świadczenia rehabilitacyjnego.

Prawo do renty ustaje:

- gdy ustanie którykolwiek z warunków wymaganych do jej uzyskania, np. gdy ustąpi niezdolność do pracy,
- z upływem okresu, na jaki została ona przyznana,
- z dniem, od którego została przyznana (z urzędu lub na wniosek) emerytura z FUS,
- ze śmiercią osoby uprawnionej.

Wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy zależy od:

- wymiaru udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych,
- wysokości zarobków wskazanych do obliczenia podstawy wymiaru renty,
- kwoty bazowej obowiązującej w dniu nabycia prawa do renty,
- stopnia orzeczonej niezdolności do pracy

Jeżeli podstawy wymiaru renty (przeciętnej podstawy wymiaru składek) nie można ustalić, ZUS przyznaje rentę z tytułu niezdolności do pracy w wysokości najniższego świadczenia.

Aktualną wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy można sprawdzić na stronie www.zus.pl w zakładce **[Baza wiedzy]** > **[Składki, wskaźniki, odsetki]** > **[Wskaźniki]**.

Renta socjalna

przysługuje osobie, która jest:

- pełnoletnia oraz
- całkowicie niezdolna do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:
  - przed ukończeniem 18 roku życia,
  - w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia,
  - w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

WAŻNE! Renta może być przyznana na stałe – jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała – lub na wskazany okres – jeśli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa. Przyznanie i pobieranie renty socjalnej nie jest uzależnione od przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Renta przysługuje m.in. osobom posiadającym obywatelstwo polskie, które przebywają czasowo za granicą (np. w celu nauki, u rodziny).

Renta szkoleniowa

Dotyczy osoby, w stosunku do której została orzeczona celowość przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie i spełniającej łącznie następujące warunki:

- jest niezdolna do pracy
- ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy
- niezdolność do pracy powinna powstać w okresach wymienionych w ustawie emerytalnej albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów, chyba że ubezpieczony udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety i 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. Spełnienie warunków dotyczących daty powstania niezdolności do pracy nie jest wymagane od osób, u których niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie jest następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

1. Renta przyznawana jest na okres 6 miesięcy, który ulega w dłużeniu na czas niezbędny do przekwalifikowania zawodowego, jednak nie dłużej niż o 30 miesięcy.

2. Okres 6 miesięcy może zostać skrócony, jeżeli przed upływem tego czasu starosta zawiadomi organ rentowy o braku możliwości przekwalifikowania zawodowego lub o tym, że osoba zainteresowana nie poddaje się przekwalifikowaniu zawodowemu.

3. Renta szkoleniowa nie przysługuje w razie osiągnięcia przychodu, bez względu na jego wysokość.

PODSTAWOWE ULGI I UPRAWNIENIA

1. LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Zakład Ubezpieczeń
Społecznych
Oddział w Rybniku
Inspektorat w Tychach
ul. de Gaulle'a 16, Tychy

 32 438 20 50
 bok@pzon-tychy.pl
 www.pzon-tychy.pl

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ
LEKKI	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja wydawana jest na wniosek osoby niepełnosprawnej lub przedstawiciela ustawowego, • legitymację można wyrobić w momencie, gdy wydane przez Zespół orzeczenie uprawomocni się, czyli upływie termin dwóch tygodni od daty odbioru orzeczenia (przed upływem 2 tygodni osoba może odwołać się od decyzji, jednakże stronie przysługuje prawo zrzeczenia się odwołania, które stwarza możliwość wcześniejszego wnioskowania o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej),
UMIARKOWANY	<ul style="list-style-type: none"> • dzięki legitymacji można zrezygnować z noszenia przy sobie na co dzień oryginału orzeczenia i dokumentu tożsamości w celu potwierdzenia statusu osoby niepełnosprawnej,
ZNACZNY	<ul style="list-style-type: none"> • stopień niepełnosprawności oraz symbol przyczyny niepełnosprawności wpisuje się w legitymacji wyłącznie na wniosek osoby niepełnosprawnej,
DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA	<ul style="list-style-type: none"> • podstawą wydania każdej legitymacji jest ostatnie prawomocne orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności albo o wskazaniach do ulg i uprawnień.

2. KARTA PAKINGOWA

**Powiatowy Zespół
do Spraw Orzekania
o Niepełnosprawności**
ul. Budowlanych 59, Tychy

 32 438 20 50

 bok@pzon-tychy.pl

 www.pzon-tychy.pl

Aby otrzymać kartę parkingową, należy przedłożyć:

- wniosek, który wypełnia się na miejscu,
- orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień wydane po 1.07.2014 r. wraz ze wskazaniem, spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w ustawie Prawo o ruchu drogowym albo orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności wydane przed 1.07.2014 r. zawierające jeden z symboli: 04-O, 05-R lub 10-N wraz ze wskazaniem spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w ustawie Prawo o ruchu drogowym (pkt 9. orzeczenia),
- jedno aktualne zdjęcie oraz dowód opłaty za wydanie karty parkingowej.

WAŻNE: wniosek o wydanie karty parkingowej osoba niepełnosprawna składa osobiście, z wyjątkiem osób niepełnoletnich lub ubezwłasnowolnionych, za które wniosek składa odpowiednio przedstawiciel ustawowy lub opiekun bądź kurator ustanowiony przez sąd.

Osoba uprawniona kierująca pojazdem lub kierujący przewożący osobę niepełnosprawną pod warunkiem **ZACHOWANIA SZCZEGÓLNEJ OSTROŻNOŚCI** może nie stosować się do zakazów wyrażonych znakami: B-1, B-3, B-3a, B-4, B-10, B-35, B-37, B-38, B-39.

3. PIES ASYSTUJĄCY

Pies Asystujący – odpowiednio wyszkolony i specjalnie oznaczony pies, w szczególności pies przewodnik osoby niewidomej lub niedowidzącej oraz pies asystenta osoby niepełnosprawnej ruchowo, który ułatwia osobie niepełnosprawnej aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Status psa asystującego potwierdza certyfikat wydawany po odbyciu odpowiedniego szkolenia. Certyfikat ten wydaje uprawniony do tego podmiot prowadzący szkolenie psów asystujących, wpisany do rejestru podmiotów uprawnionych do wydawania certyfikatów.

Osoba niepełnosprawna wraz z psem asystującym ma prawo wstępu do obiektów użyteczności publicznej, w szczególności do:

- budynków i ich otoczenia przeznaczonych na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, świadczenia usług pocztowych lub telekomunikacyjnych oraz innych ogólnodostępnych budynków przeznaczonych do wykonywania podobnych funkcji, w tym także budynków biurowych i socjalnych,
- do parków narodowych i rezerwatów przyrody,
- na plaże i kąpieliska.

Uprawnienie to przysługuje również w środkach transportu kolejowego, drogowego, lotniczego i wodnego oraz w innych środkach komunikacji publicznej.

WAŻNE! Przedmiotowe uprawnienie nie zwalnia osoby niepełnosprawnej z odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez psa asystującego.

4. OŚWIATA

Miejskie Centrum Oświaty

al. Piłsudskiego 12, II p, Tychy

Niepełnosprawne dzieci i młodzież mają możliwość korzystania z dwóch form wsparcia:

- kształcenia specjalnego
- wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka

 32 323 24 00

 mco@mco.tychy.pl

 www.oswiata.tychy.pl

Kształcenie specjalne

Zgodnie z art. 127 ust. 1 ustawy Prawo Oświatowe uczeń niepełnosprawny wymaga stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie specjalne dla dzieci i młodzieży może być prowadzone w formie nauki w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, innych formach wychowania przedszkolnego, przedszkolach i szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych lub w dedykowanych ośrodkach. Kształcenie realizowane jest na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Poradnia
Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Andersa 16, Tychy

 32 227 23 92

 32 327 17 66

 513 032 811

 ppp@oswiata.tychy.pl

 www.ppp.tychy.edu.pl

Prawo do **orzeczenia**
o potrzebie kształcenia
specjalnego mają dzieci

objęte wychowaniem

przedszkolnym oraz uczniowie do ukończenia szkoły

ponadpodstawowej w następujących kategoriach

niepełnosprawności: niesłyszące, słabosłyszące, niewidome,

słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym

z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu

lekkim, umiarkowanym lub znacznym, z autyzmem,

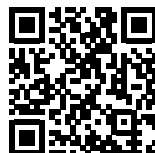
w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnościami

sprzężonymi.

WAŻNE! Orzeczenie wydawane jest na podstawie wniosku rodziców (opiekunów prawnych) i może być wydane na okres jednego roku lub etapu edukacyjnego. Uczniowi objętemu kształceniem specjalnym dostosowuje się odpowiednio program wychowania przedszkolnego lub program nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych.

Placówki oświatowe z oddziałami
integracyjnymi / specjalnymi

 www.oswiata.tychy.pl

Tyski Portal Oświatowy, w zakładce
„Pomoc dla dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi”.

Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie w stopniu umiarkowanym i znacznym ze sprzężeniami oraz głębokim mogą realizować obowiązek szkolny lub obowiązek nauki w Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Tychach przy al. Niepodległości 60.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

Zgodnie z art. 127 ust. 5 ustawy Prawo Oświatowe w ramach działalności edukacyjnej funkcjonują zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka mające na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole. Wczesne wspomaganie realizowane jest na podstawie opinii wydanej przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

WAŻNE! Opinia wydawana jest na podstawie wniosku rodziców (opiekunów prawnych). Dziecko objęte wczesnym wspomaganie rozwoju korzysta z indywidualnego programu opracowanego przez zespół, w skład którego wchodzi osoba posiadająca przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonem rozwoju psychoruchowym, pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka, w szczególności: oligofrenopedagog, tyflop pedagog lub surdopedagog, psycholog, logopeda i inni specjaliści na przykład fizjoterapeuta lub terapeuta integracji sensorycznej.

Rodzice ubiegający się o realizację zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka składają stosowny wniosek do dyrektora placówki prowadzącej przedmiotowe zajęcia wraz z opinią o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Placówki realizujące wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

PLACÓWKI PUBLICZNE

Przedszkole nr 12 z Oddziałami Integracyjnymi i Specjalnymi w Tychach

ul. Czarnieckiego 5   32 227 35 48
P12@oswiata.tychy.pl

Przedszkole nr 29 z Oddziałami Integracyjnymi w Tychach

ul. Hubala 7   32 217 55 26
P29@oswiata.tychy.pl

Zespół Szkół Specjalnych nr 8 w Tychach

ul. Edukacji 21

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 12
- Branżowa Szkoła I stopnia Specjalna nr 5   32 218 00 50
ZS8@oswiata.tychy.pl
- Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Fizjogo” w Tychach

ul. Dąbrowskiego 41   575 900 290
kontakt@fizjogo.pl

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Fizjo-Family” w Tychach

al. Niepodległości 32   513 659 578
32 227 50 72
tychy@fizjo-family.pl

**Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
EDUCO Centrum Rozwoju Dziecka w Tychach**

al. Piłsudskiego 16   **570 438 373**
kontakt@centrumeduco.pl
www.ppp.tychy.edu.pl

Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Iskierka” w Tychach

ul. Śliwowa 4   **797 001 401**
iskierka.tychy@wp.pl

Przedszkole Niepubliczne „Eureka” w Tychach

ul. Bacha 3B   **32 327 10 95**
696 076 581
centrum-eureka@o2.pl

**Przedszkole Niepubliczne „Otwarte Okno” z Oddziałami
Integracyjnymi i Specjalnymi w Tychach**

ul. Paprocańska   **32 4994 73 70**
84-84a   przedszkole@otwarteokno.edu.pl

**Niepubliczne Przedszkole „Bajkolandia” z Oddziałami
Integracyjnymi w Tychach**

ul. Myśliwska 8-10   **510 173 986**
ul. Myśliwska 4-4a   przedszkolebajkolandia@gmail.com

**Niepubliczne Przedszkole „Bajkolandia” z Oddziałami
Integracyjnymi w Tychach**

ul. Myśliwska 8-10   **510 173 986**
ul. Myśliwska 4-4a   przedszkolebajkolandia@gmail.com

Przedszkole Specjalne „Zaczarowany Ogród” w Tychach

ul. Na Grobli 19   **603 809 206**
przedszkole_zaczarowanyogród@
onet.pl

Dowóz dzieci do przedszkola / szkoły

Rodzice/prawni opiekunowie dzieci/uczniów spełniających ustawowe kryteria, mieszkających w Tychach, mogą ubiegać się o zabezpieczenie dowozu ich dzieci lub zwrot kosztów dowozu własnym samochodem/komunikacją miejską. W tym celu zobowiązani są złożyć w Miejskim Centrum Oświaty (pokój nr 202) wniosek wniosek w sprawie przewozu dziecka niepełnosprawnego do przedszkola lub szkoły.

Podstawa prawna: art. 32 ust. 6 oraz art. 39 ust. 4 ustawy Prawo Oświatowe

Dokumenty od wnioskodawcy/strony:

Wniosek w sprawie dowozu dziecka/ucznia niepełnosprawnego do przedszkola lub szkoły wraz z następującymi dokumentami:

- Kserokopią polisy ubezpieczeniowej od odpowiedzialności cywilnej (OC, NW) pojazdu, którym dowożony jest uczeń/dziecko (dla osób ubiegających się o zwrot kosztów dowozu własnym pojazdem).

5. POMOC SPOŁECZNA

**Miejski Ośrodek
Pomocy Społecznej**
ul. Budowlanych 59
43-100 Tychy

 32 327 02 46
 32 327 35 40
 sekretariat@mops.tychy.pl
 www.mops.tychy.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną Miasta Tychy realizującą zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

Ponadto Ośrodek realizuje zadania przy udziale środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zgodnie z ustawą o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997 r. Ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazanych Miastu Tychy zgodnie z algorytmem można ubiegać się o dofinansowanie.

Rodzaje dofinansowań dla wszystkich stopni niepełnosprawności oraz dzieci do 16. roku życia

- dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym osób niepełnosprawnych i ich opiekunów,
- dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych rozumianych jako wszelkie utrudnienia występujące w budynku i jego najbliższej okolicy, utrudniające bądź uniemożliwiające swobodę ruchu niepełnosprawnym,
- dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu się rozumianych jako przeszkody, które utrudniają bądź uniemożliwiają dostęp do informacji i/lub swobodne komunikowanie się,
- dofinansowanie do likwidacji barier technicznych, które utrudniają bądź uniemożliwiają osobie niepełnosprawnej usprawnianie tzn. sprawniejsze, wydajniejsze działanie i funkcjonowanie w społeczeństwie,
- dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, dla stowarzyszeń osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej.

Ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przekazanych Miastu Tychy w ramach pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”:

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	RODZAJE DOFINANSOWAŃ
LEKKI	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar C Zad. 3 – pomoc w zakupie protezy kończyn, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne; • Obszar C Zad. 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyn.
UMIARKOWANY	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar A Zad. 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu); • Obszar A Zad. 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu); • Obszar A Zad. 3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza j. migowego); • Obszar A Zad. 4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu)

UMIARKOWANY

- Obszar B Zad. 3 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz jego oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu wzroku);
- Obszar B Zad. 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy);
- Obszar C Zad. 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne;
- Obszar C Zad. 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny;
- Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej;
- Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym (koszt czesnego i/lub koszty kształcenia).

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	RODZAJE DOFINANSOWAŃ
ZNACZNY	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar A Zad. 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu); • Obszar A Zad. 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu); • Obszar A Zad. 3 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza j. migowego); • Obszar A Zad. 4 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu); • Obszar B Zad. 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu wzroku lub 2 kończyn górnych); • Obszar B Zad. 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania; • Obszar B Zad. 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy);

ZNACZNY

- Obszar B Zad. 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu;
- Obszar C Zad. 1 – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- Obszar C Zad. 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- Obszar C Zad. 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne;
- Obszar C Zad. 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny;
- Obszar C Zad. 5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się);
- Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej;
- Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym (koszt czasnego i/lub koszty kształcenia).

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	RODZAJE DOFINANSOWAŃ
<p style="text-align: center;">DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Obszar A Zad. 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu); ● Obszar B Zad. 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu wzroku lub 2 kończyn górnych); ● Obszar B Zad. 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania; ● Obszar B Zad. 4 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (dla osób z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy); ● Obszar B Zad. 5 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu;

DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA

- Obszar C Zad. 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- Obszar C Zad. 5 – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego (dla osób z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się).

WNIOSKI O POWYŻSZE DOFINANSOWANIE:

**Dział do spraw
Rehabilitacji Społecznej
Osób Niepełnosprawnych**

ul. Budowlanych 59,
43-100 Tychy

 32 327 02 47, w. 67

**Pracownicy socjalni
przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej**

**Pracownicy socjalni codziennie przyjmują osoby
zainteresowane w następujących punktach
terenowych na terenie miasta:**

VITA MED

ul. Husarii Polskiej 28   (032) 218 11 80

Centrum Medyczne „Żwaków”

al. Bielska 130   (32) 329 45 70

Punkt terenowy nr 1

al. Niepodległości 45   (32) 326 46 93
   (032) 327 51 55

Punkt terenowy nr 2

ul. St. Batorego 57   (032) 227 22 71

Punkt terenowy Urbanowice

ul. Przejazdowa 8   (032) 216 95 98

NZOZ „Medico” s.c.

ul. Narcyzów 24 (Czułów) (032) 219 83 04

Centrum Medyczne „Arka-Med”

ul. Natkowskiej 27 (032) 217 51 88

Punkt terenowy na osiedlu Z

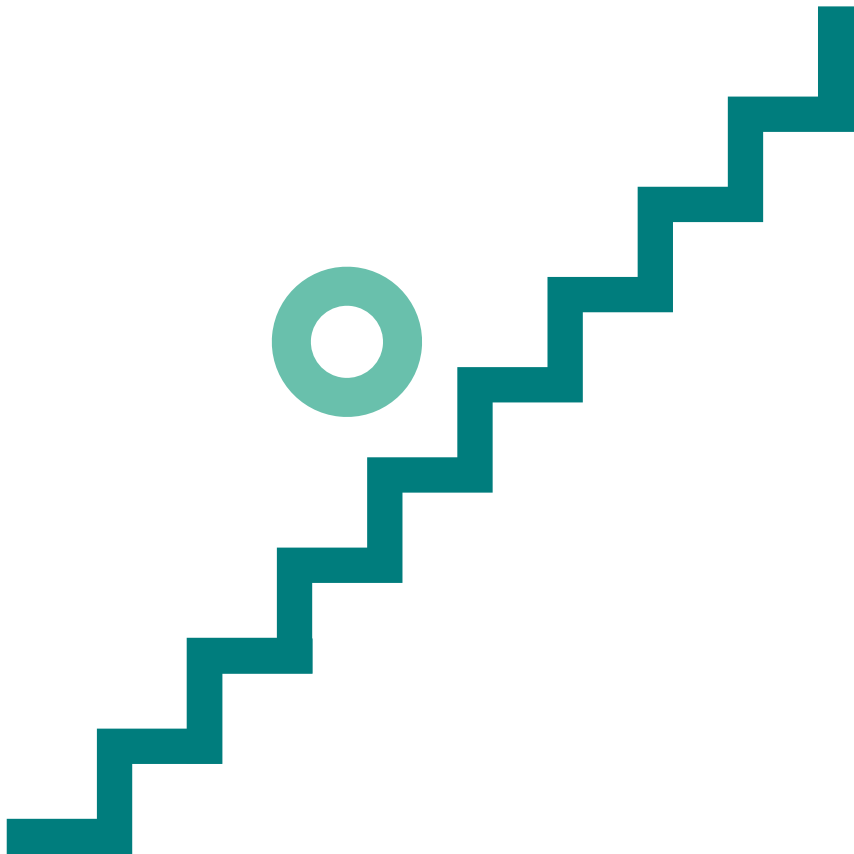
ul. Zręby 7 (032) 219 79 87

Punkt terenowy

ul. Wejchertów 5 (032) 780 54 57

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	USŁUGI OPIEKUŃCZE	
LEKKI	<p>Obejmują:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoc w codziennych czynnościach: mycie, kąpanie, ubieranie; • pomoc dla osób chorych: dozowanie leków, zapobieganie powstawaniu odleżyn i oparzeń, karmienie; • pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego: zakupy, sprząatanie, gotowanie; • pomoc w załatwieniu spraw w urzędach, a także w miarę możliwości ułatwienie kontaktu z rodziną i otoczeniem. 	
UMIARKOWANY		
ZNACZNY		
DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA	_____	

	ZASIŁEK STAŁY	SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE
	<p>_____</p>	<p>Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze świadczone są osobom z zaburzeniami psychicznymi, bez względu na wiek i stopień niepełnosprawności.</p>
	<p>Przyznawany jest osobie niepełnosprawnej, która jest niezdolna do pracy. Kwota zasiłku jest przyznawana w zależności od kryterium dochodowego.</p>	<p>Specjalistyczne Usługi Opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia, niepełnosprawności, • świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.
	<p>_____</p>	

6. ŚWIADCZENIA RODZINNE

**Dział Świadczeń Rodzinnych
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej**
ul. Barona 30, 43-100 Tychy

 32 326 25 50 do 55
 dsr@mops.tychy.pl

Fundusz Alimentacyjny

 32 326 25 58

W Dziale Świadczeń Rodzinnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej można uzyskać zasiłki i świadczenia zgodnie z:

- ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- ustawą z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	ZASIŁKI DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ		ŚWIADCZENIA DLA OPIEKUNA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ	
	osoba niepełnoletnia	osoba pełnoletnia	osoba niepełnoletnia	osoba pełnoletnia
LEKKI	-	-	-	-
UMIARKOWANY	zasitek pielęgnacyjny	zasitek pielęgnacyjny (jeśli niepeł- nosprawność nastąpiła przed 21 r.ż.)	dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji	-

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	ZASIŁKI DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ		ŚWIADCZENIA DLA OPIEKUNA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ	
	osoba niepełnoletnia	osoba pełnoletnia	osoba niepełnoletnia	osoba pełnoletnia
ZNACZNY	zasitek pielęgnacyjny	zasitek pielęgnacyjny	<ul style="list-style-type: none"> • dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji, • świadczenia pielęgnacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • świadczenie pielęgnacyjne (jeśli niepełnosprawność nastąpiła nie później niż do 18 r. ż. w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, nie później niż do ukończenia 25 r.ż.)

ZNACZNY				<ul style="list-style-type: none"> ● specjalny zasiłek opiekuńczy, ● zasiłek dla opiekuna
	DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA	zasiłek pielęgnacyjny	-	<ul style="list-style-type: none"> ● dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji, ● świadczenia pielęgnacyjne (jeśli orzeczenie zawiera wskazania w punktach 7,8)

7. NARODOWY FUNDUSZ ZDROWIA

Telefoniczna informacja pacjenta

 800 190 590

 tip@nfz.gov.pl

 www.nfz-katowice.pl

- 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu
- 8-16 w dni robocze wideo rozmowy z tłumaczem języka migowego
- 8-18 informacje o prawach pacjenta od specjalistów Biura Rzecznika Praw Pacjenta

 terminyleczenia.nfz.gov.pl

Informacje o pierwszym wolnym terminie udzielenia świadczenia

 www.nfz-katowice.pl

Strona WWW Śląskiego OW NFZ

Zaopatrzenie w wyroby medyczne

Z dniem 1 stycznia 2020 r. uległy zmianie zasady wystawiania, weryfikacji i realizacji zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne. Aktualnie proces ten odbywa się za pomocą elektronicznego systemu obsługi zleceń. **Pacjent po wystawieniu i zweryfikowaniu zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne przez osobę uprawnioną** (najczęściej lekarz, ale też pielęgniarka, położna, fizjoterapeuta lub inne osoby uprawnione), **zgłasza się celu jego realizacji bezpośrednio do świadczeniodawcy realizującego**

(np. sklep medyczny apteka, zakład optyczny, punkt protetyki słuchu), **bez konieczności wizyty w Narodowym Funduszu Zdrowia.**

Transport sanitarny

- z bezpłatnego transportu sanitarnego może skorzystać osoba, która wymaga podjęcia natychmiastowego leczenia w innej placówce leczniczej, w celu kontynuacji i zachowania ciągłości leczenia albo, która musi udać się na leczenie, a dysfunkcja narządu ruchu uniemożliwia jej korzystanie ze środków transportu publicznego (bez względu na schorzenie);
- z transportu częściowo płatnego może skorzystać osoba zdolna do samodzielnego poruszania się bez stałej pomocy innej osoby, ale wymagająca pomocy przy korzystaniu ze środków transportu publicznego lub wymagająca korzystania z pojazdów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. NFZ pokrywa w takich przypadkach 40% kosztów przejazdu środkami transportu sanitarnego.
- Transport sanitarny jest realizowany na zlecenie **lekarza lub felczera ubezpieczenia zdrowotnego.**

WAŻNE! Karetki pogotowia ratunkowego służą do ratowania życia i zdrowia ludzi. Nie wzywaj pogotowia ratunkowego, gdy potrzebujesz transportu sanitarnego.

Transport sanitarny w POZ

- kiedy zachodzi konieczność leczenia określonego schorzenia w innej placówce leczniczej - z wyłączeniem stanów nagłego zagrożenia zdrowia lub życia;

- dla zachowania ciągłości leczenia - gdy jest ono realizowane przez lekarza POZ
- świadczenie obejmuje przejazd z miejsca zamieszkania pacjenta do świadczeniodawcy i z powrotem. Zasady odpłatności są takie same jak w przypadku opisanego wcześniej transportu sanitarnego. Skierowanie na transport sanitarny POZ wystawia lekarz **podstawowej opieki zdrowotnej.**

WAŻNE! Możliwość towarzyszenia dziecku podczas transportu sanitarnego – rodzic, opiekun osoby niepełnosprawnej czy też inna osoba bliska, jeśli warunki na to pozwalają, może towarzyszyć choremu podczas transportu sanitarnego. Ponadto lekarz w wystawianym zleceniu może określić wymóg zapewnienia matemu pacjentowi opieki podczas przewozu.

Lecznictwo uzdrowiskowe

Na mocy ustawy o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności **osoby te mogą skorzystać poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej również w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego.**

WAŻNE! Uprawnienie to nie dotyczy współmałżonków czy opiekunów osób niepełnosprawnych, więc w przypadku chęci wspólnego skorzystania z leczenia uzdrowiskowego skierowania są realizowane zgodnie z obowiązującą kolejką.

Kolejne skierowanie można złożyć nie wcześniej niż przed upływem **12 miesięcy** od zakończenia poprzedniego

leczenia uzdrowiskowego oraz korzystanie z tej formy leczenia nie powinno być częstsze niż **raz na 18 miesięcy**. Zasady te dotyczą wszystkich świadczeniobiorców, również osoby korzystające ze świadczeń opieki zdrowotnych poza kolejnością.

Osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności

Osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności mają prawo do:

- **korzystania poza kolejnością** ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach, czyli do:
  - świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej – lekarza, pielęgniarki, położnej,
  - świadczeń w szpitalach,
  - świadczeń ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (specjaliści przyjmujących w przychodniach),
  - usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach,
  - świadczeń rehabilitacji leczniczej (zgodnie ze wskazaniami medycznymi, bez limitu).

Korzystanie „poza kolejnością” oznacza, że:

- świadczenia ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i świadczenia szpitalne powinny być udzielone w dniu zgłoszenia,
- jeżeli udzielenie świadczenia w dniu zgłoszenia nie będzie możliwe, powinno ono zostać zrealizowane w innym terminie, poza kolejnością wynikającą z prowadzonej listy oczekujących,
- w przypadku świadczeń ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (AOS) świadczenie powinno zostać udzielone nie później niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

- **wyrobów medycznych** wskazanych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie do wysokości limitu finansowania, według wskazań medycznych, bez uwzględnienia okresów użytkowania. O ilości miesięcznego zaopatrzenia w wyroby decyduje każdorazowo osoba uprawniona do wystawienia zlecenia.
- **uzyskania bez skierowania** ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych finansowanych ze środków publicznych (art. 57 ust. 2 pkt 14).

WAŻNE! W przypadku korzystania z badań diagnostycznych kosztownych (np. rezonans magnetyczny) oraz rehabilitacji leczniczej należy pamiętać, że niezależnie od posiadanych szczególnych uprawnień wymagane jest każdorazowo skierowanie wystawione przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego.

8. AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

Powiatowy Urząd Pracy
ul. Budowlanych 59

 32 781 58 61

 poczta@pup.tychy.pl

 www.pup.tychy.pl

Osoby z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności zdolne do pracy posiadające status „bezrobotnego” oraz osoby niepełnosprawne posiadające status „poszukującego pracy”, a nie pozostające w zatrudnieniu, mają prawo korzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osób bezrobotnych.

Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności

- Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika,
- Zwrot kosztów adaptacji pomieszczeń zakładu pracy i przystosowania stanowiska pracy,
- Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- Zwrot kosztów szkolenia pracownika,
- Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- Zwolnienie z wpłat na PFRON.

Uprawnienia osoby z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności zdolnej do pracy, posiadające status „bezrobotnego” lub poszukującego pracy

- Pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy),
- Możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż),
- Pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (poradnictwo zawodowe),
- Refundacja części wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne (dla pracodawcy zatrudniającego osobę bezrobotną),
- Refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (dla pracodawcy zatrudniającego osobę bezrobotną),
- Przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą

- wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności,
- refundacja składek ZUS.

Uprawnienia pracownika z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności

- uprawnienie do dodatkowej przerwy w pracy,
- prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego (dla osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności),
- prawo do korzystania ze zwolnienia od pracy w celu przeprowadzenia badań lekarskich i skorzystania z turnusu rehabilitacyjnego (dla osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności),
- prawo do skróconego czasu pracy (dla osób z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności).

Osoby z orzeczonym stopniem niepełnosprawności mogą poszukiwać zatrudnienia zarówno na otwartym rynku pracy, jak i w zakładach pracy chronionej, w zależności od wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności i własnej oceny realnej możliwości podjęcia pracy.

Lista zakładów pracy chronionej zamieszczona jest na stronach:

 www.bip.katowice.uw.gov.pl

9. ULGI W PODATKACH

Urząd Skarbowy
al. Niepodległości
60, 43-100 Tychy

 32 325 11 00

 uus2431@sl.mofnet.gov.pl

 www.isnet.katowice.pl/us/tychy.htm

Zgodnie z ustawą z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych art. 26 ust. 7a istnieje możliwość uzyskania ulg w podatku dochodowym przysługujących osobom niepełnosprawnym lub podatnikom, na których utrzymaniu są osoby niepełnosprawne.

<p>STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI</p>	<p>WYKAZ ULG MOŻLIWYCH DO ODLICZENIA</p>
<p>LEKKI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● adaptacje i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, ● przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, ● używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną albo dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 16. roku życia – w wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 2280 zł, ● utrzymywanie psa asystującego, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym 2280 zł, ● zakup i naprawa indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego, ● zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,

LEKKI

- odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym, odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgniacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
- odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem w ww. zakładach,
- optacenie tłumacza języka migowego,
- dojazd i pobyt na koloniach i obozach dla dzieci imtodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia,
- leki: w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą 100 zł, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stale lub czasowo),
- odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne karetką transportu sanitarnego,
- opieka pielęgniarska w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się.

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	WYKAZ ULG MOŻLIWYCH DO ODLICZENIA
UMIARKOWANY	<ul style="list-style-type: none"> • Ulgi opisane powyżej oraz • opłacenie przewodnika osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym 2280 zł, • odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne innymi środkami transportu (np. taksówką).
ZNACZNY	<ul style="list-style-type: none"> • Ulgi wymienione powyżej oraz • koszty opieki pielęgniarstwiej w domu oraz usług opiekuńczych, • opłacenie przewodnika osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa, w kwocie nieprzekraczającej w roku podatkowym 2280 zł.
DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA	<ul style="list-style-type: none"> • odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne innymi środkami transportu (np. taksówką).

WAŻNE! Wydatki, o których mowa w art. 26 ust. 7a ww. ustawy podlegają odliczeniu od dochodu, jeżeli nie zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo nie zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

W przypadku, gdy wydatki były częściowo sfinansowane (dofinansowane) z tych funduszy (środków), odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną (dofinansowaną) z tych funduszy (środków) lub zwróconą w jakiegokolwiek formie.

Tekst ustawy wraz z listą ulg i odliczeń dla osób niepełnosprawnych oraz dla podatników, którzy utrzymują osobę niepełnosprawną, można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Finansów:

[http://www.mf.gov.pl/
ministerstwo-finansow](http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow)

10. KOMUNIKACJA MIEJSKA

Zarząd Transportu
Metropolitalnego
ul. Barbary 21A,
40-053 Katowice

800 16 30 30

www.metropoliatm.pl

Bezpłatna infolinia czynna całą dobę przez 7 dni w tygodniu

Na podst. uchwały nr 5/2020 Zarządu Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii z dnia 8.01.2020 r. z późn. zm. (stan na 1 stycznia 2019 r.) do bezpłatnego przejazdu środkami komunikacji zbiorowej, organizowanego przez Zarząd Transportu Metropolitalnego upoważnia się:

<p>PODMIOT UPRAWNIONY DO BEZPŁATNYCH PRZEJAZDÓW</p>	<p>PODSTAWA LUB DOKUMENT UPRAWNIAJĄCY DO BEZPŁATNYCH PRZEJAZDÓW</p> <ul style="list-style-type: none"> • ważna legitymacja osoby niepełnosprawnej wystawiona przez właściwy organ • ważna legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia wystawiona przez właściwy organ • orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności • orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub lekarza rzeczoznawcy KRUS, stwierdzające częściową lub całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji
<p>dzieci i młodzież z niepełnosprawnością do dnia 18 rocznicy urodzin</p>	
<p>osoby z niepełnosprawnością uczęszczające do przedszkola, szkoły albo do ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ważna legitymacja przedszkolna lub szkolna dla dzieci lub uczniów niepełnosprawnych • ważna legitymacja szkolna dla uczniów niepełnosprawnych okazana na ekranie urządzenia mobilnego

<p>osoby niewidome i ociemniałe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ważna legitymacja wystawiona przez Polski Związek Niewidomych lub Związek Ociemniałych Żołnierzy RP lub dokument wymieniony w § 9 ust. 1 pkt 8, stwierdzająca znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności z powodu choroby narządu wzroku oznaczony symbolem przyczyny niepełnosprawności – „04-0”, wystawionej przez właściwy organ
<p>osoby całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji, osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji lub uznane za niepełnosprawne w stopniu znacznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ważna legitymacja dokumentująca stopień niepełnosprawności wystawiona przez właściwy organ • ważna legitymacja emeryta/rencisty, wojskowego lub policyjnego z wpisem właściwego organu emerytalnego o uznaniu za niepełnosprawnego w stopniu znacznym lub zaliczeniu do I grupy inwalidów • orzeczenie komisji lekarskiej ds. inwalidztwa i zatrudnienia lub wojskowej komisji lekarskiej stwierdzające uznanie za niepełnosprawnego w stopniu znacznym lub zaliczenie do I grupy inwalidów • orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub lekarza rzeczoznawcy KRUS, stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji lub niezdolność do samodzielnej egzystencji

<p>PODMIOT UPRAWNIONY DO BEZPŁATNYCH PRZEJAZDÓW</p>	<p>PODSTAWA LUB DOKUMENT UPRAWNIAJĄCY DO BEZPŁATNYCH PRZEJAZDÓW</p>
<p>opiekunowie osób, o których mowa w powyższych punktach tylko w przypadku, gdy towarzyszą tym osobom w podróży (uprawnienie dotyczy tylko jednej osoby będącej opiekunem)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dokument poświadczający uprawnienia osób z niepełnosprawnością
<p>osoby, które ukończyły 70 rok życia, tj. od dnia ukończenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dokument tożsamości zawierający datę urodzenia i zdjęcie

WAŻNE! W przypadku kontroli biletów należy potwierdzić niepełnosprawność poprzez okazanie właściwych legitymacji lub orzeczeń lekarskich.

Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej w Tychach

ul. Towarowa 1
43-100 Tychy

 32 217 10 41 do 44

 sekretariat@pkmtychy.pl

Cały tabor PKM Tychy, wszystkie autobusy komunikacji miejskiej z wyjątkiem jednego autokaru GKS Tychy, są niskopodłogowe bądź niskowejściowe, ale przystosowane do przewozu osób na wózkach. Na kanale youtube PKM Tychy można obejrzeć film instruktażowy bezpiecznego podróżowania. Każda osoba niepełnosprawna może liczyć na pomoc kierowcy i otwarcie specjalnej rampy.

Poza tym 36 autobusów marki MAN, 7 autobusów marki Solaris, 10 mikrobusów marki MMI, 8 autobusów marki SOR, 20 autobusów marki AUTOSAN, które są wyposażone w zapowiadanie głosowe przystanków.

11. KOMUNIKACJA PKP

Polskie Koleje Państwowe I Inni Przewoźnicy (Np. Koleje Śląskie, Przewozy Regionalne)

PKP SA oraz inni przewoźnicy oferują ulgi przy przejazdach pociągami na podstawie biletów jednorazowych bądź miesięcznych imiennych na podstawie m.in. ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego oraz wewnętrznych regulaminów poszczególnych przewoźników z wykazem osób uprawnionych do ulg.

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	ULGI NA PRZEJAZDY PKP
LEKKI	<p>Dzieci i młodzież niepełnosprawna do ukończenia 24. roku życia oraz studenci niepełnosprawni do ukończenia 26. roku życia, na podstawie legitymacji osoby niepełnosprawnej mają prawo do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 78% ulgi w pociągach osobowych, pociągach ekspresowych. <p>Ulga obowiązuje na trasie z miejsca zamieszkania lub pobytu do placówek: o charakterze oświatowym, rehabilitacyjnym, leczniczym, socjalnym.</p> <p>Opiekun dziecka również ma prawo do 78% ulgi.</p>
UMIARKOWANY	<p>Wymienione powyżej oraz:</p> <p>Osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym z symbolem przyczyny niepełnosprawności (04-0, 0, o, h) mogą korzystać z:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 37% zniżki na zakup biletu w 2 klasie (w pociągach: osobowych, pociągach ekspresowych, TLK, EIC). <p>Przewodnikowi towarzyszącemu w podróży osobie niepełnosprawnej przysługuje 95% ulgi na zakup biletu.</p>

<p style="text-align: center;">ZNACZNY</p>	<p>Wymienione w pierwszym wersie (dot. dzieci i młodzieży niepełnosprawnej) oraz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 93% zniżki w pociągach osobowych dla osób niewidomych (symbol w orzeczeniu: 04-O, O, o, h), • 51 % zniżki dla osób niewidomych (z symbolem 04-O, O, o, h) w pociągach pospiesznych, TLK, EIC, • 49% zniżki w pociągach osobowych, • 37% zniżki w pociągach pospiesznych, TLK, EIC, • 95% zniżki dla opiekuna (pełnoletniego) osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji lub przewodnika osoby niewidomej (powyżej 13. roku życia) albo dla psa przewodnika.
<p style="text-align: center;">DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA</p>	<p>Osoby niepełnosprawne, na podstawie legitymacji osoby niepełnosprawnej, mają prawo do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 78% ulgi w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych. <p>Ulga obowiązuje na trasie z miejsca zamieszkania lub pobytu do placówek: o charakterze oświatowym, rehabilitacyjnym, leczniczym, socjalnym. Opiekun dziecka również ma prawo do 78% ulgi.</p>

WAŻNE! Wszystkie ulgi obowiązują tylko w 2 klasie pociągów oraz w określonych kategoriach pociągów. Szczegółowe informacje na temat dokumentów potwierdzających możliwość korzystania z ulg i uprawnień, jaki i szczegółowy opis zniżek można znaleźć na stronie internetowej www.intercity.pl.

POZOSTAŁE UDOGODNIENIA

1. Asysta dla osób z niepełnosprawnością i osób o ograniczonej sprawności ruchowej (PRM)

- PKP S.A. zapewnia usługę asysty dla osób z niepełnosprawnością i osób o ograniczonej sprawności ruchowej podczas przemieszczania się po terenie dworca kolejowego, peronów, przejść podziemnych, kładek i innych ciągów komunikacyjnych, na których dozwolone jest poruszanie się pieszych. Asystę związaną z wejściem i wyjściem do i z pociągu realizuje drużyna konduktorska,
- Planując podróż pociągiem należy zgłosić swój przejazd i potrzebę asysty u przewoźnika minimum 48 godzin przed planowaną podróżą.
- Istnieje również możliwość skorzystania z pomocy w poruszaniu się tylko po terenie dworca. W tym wypadku należy również dokonać zgłoszenia. W ciągu maksymalnie 30 minut od przyjęcia zgłoszenia ochrona na danym dworcu będzie gotowa do udzielenia asysty.

22 474 13 13

pomocprm@pkp.pl

- Lista dworców, na których jest świadczona usługa

www.pkp.pl w zakładce [Dworce]
> [informacje dla pasażerów
niepełnosprawnych lub o
ograniczonej sprawności ruchowej].

2. Język migowy

Na dworcu dostępna jest usługa Usługa tłumacza języka migowego on-line, umożliwiająca kontakt pomiędzy słyszącym pracownikiem, a Głuchym lub słabosłyszącym Klientem.

- Język migowy przy kasie
- Język migowy w infodworcu

3. Mapa dotykowa - mapa dworca w alfabecie Braille'a (plan wypukły, informacje w alfabecie Braille'a).

4. Urządzenia wspomagające poruszanie się osób o ograniczonej mobilności

5. Ogólnodostępna toaleta dostosowana do potrzeb osób o ograniczonej mobilności

6. Kasa z obniżonym okienkiem dostosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

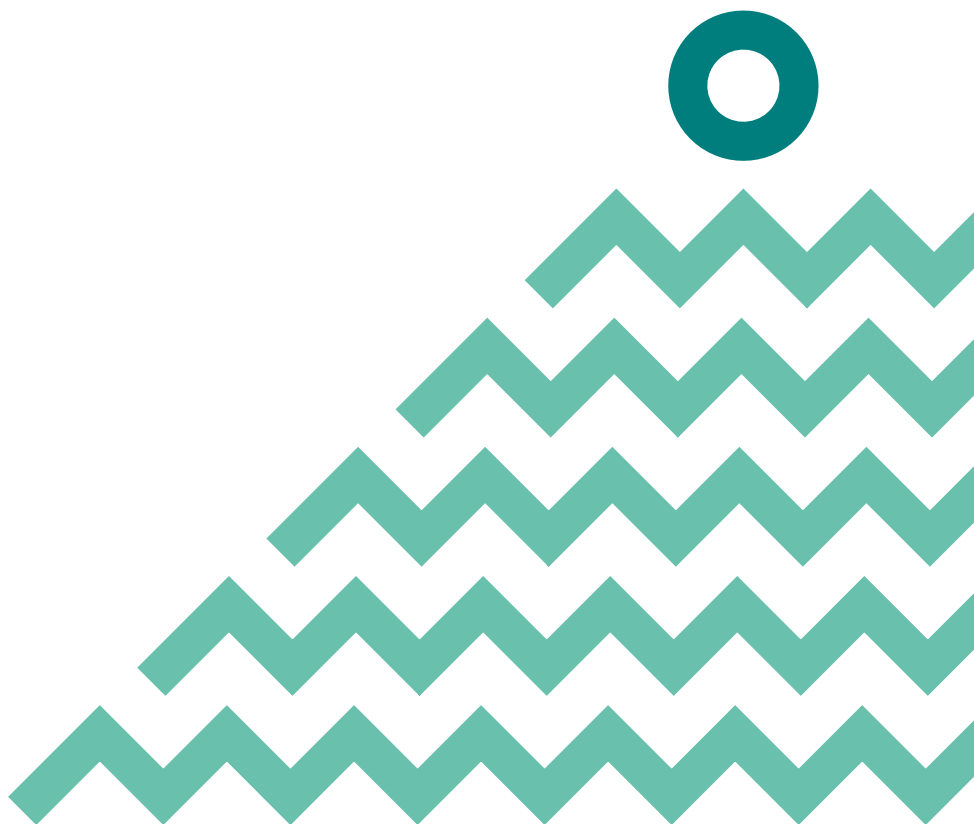
12. ULGA W ABONAMENCIE RTV

Urząd pocztowy właściwy dla miejsca zamieszkania osoby uprawnionej – należy tam złożyć oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnienia.

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	ZWOLNIENIE Z ABONAMENTU RTV
LEKKI	-
UMIARKOWANY	Zwolnienie przysługuje osobie posiadającej orzeczenie z symbolem przyczyny niepełnosprawności dotyczącym uszkodzeń narządu wzroku 04-0.
ZNACZNY	Przysługuje bez względu na symbol przyczyny niepełnosprawności.
DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA	Przysługuje osobie pobierającej na dziecko świadczenie pielęgnacyjne.

WAŻNE! Zwolnienie z abonamentu przysługuje również osobom niesłyszącym, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu na podstawie orzeczenia właściwego organu orzekającego o całkowitej głuchocie lub obustronnym upośledzeniu słuchu (mierzone na częstotliwości 2.000 Hz o natężeniu od 80 dB), albo zaświadczenia wystawionego przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzającego powyższe parametry.

13. USŁUGI POCZTOWE

POCZTA POLSKA

ul. Dąbrowskiego 40, 43- 100 Tychy

 32 327 38 31

STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	LEKKI	UMIARKOWANY I ZNACZNY
ULGI POCZTOWE	-	<p>Dla osób z uszkodzeniem narządu ruchu powodującym konieczność poruszania się na wózku inwalidzkim lub z uszkodzonym narządem wzroku:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usługa bezpłatnego doręczenia do domu listów lub paczek, a także usługa nadania u listonosza prawidłowo zaadresowanej i opłaconej przesyłki nieregistrowanej. <p>Dla osób ociemniałych i niewidomych (posiadających orzeczenia o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z tytułu uszkodzenia narządu wzroku):</p>

UMIARKOWANY I ZNACZNY

- bezpłatne nadanie **przesyłki dla ociemniałych** – zawierającej korespondencję lub druki, w których informacja utrwalona jest piśmem wypukłym lub na innym nośniku dostępnym do odczytu przez niewidomych lub ociemniałych, nadana w sposób umożliwiający sprawdzenie jej zawartości

Nadawcą może być: osoba niewidoma, organizacja osób niepełnosprawnych lub ociemniałych (lub działająca na ich rzecz)

- bezpłatne nadanie **cekogramu** – usługi oferowanej w ruchu zagranicznym, która umożliwia przesyłanie druków dla ociemniałych, nadawanych w stanie otwartym oraz płytek znakami cekograficznymi, nagrań dźwiękowych i innych nośników informacji nadanych przez ociemniałego lub do niego wysyłanych.

DZIECI DO 16. ROKU ŻYCIA

POZOSTAŁE INFORMACJE

1. OBIEKTY MOSIR - UDOGODNIENIA

Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych

Hala Sportowa

Dostosowana do osób niepełnosprawnych poprzez wyposażenie jej w schodołaz, który pozwala na transport po schodach osób na wózkach. Hala posiada również dwie toalety dla osób niepełnosprawnych.

Stadion Zimowy

Wyposażony w platformę umożliwiającą poruszanie się po schodach osobom jeżdżącym na wózkach inwalidzkich oraz toaletę dla osób niepełnosprawnych. Ponadto jest tam moduł radiowy, który informuje osoby posiadające odpowiednią aplikację o miejscu przebywania (niewidomi), a na przyległych parkingach wyznaczone są miejsca dla niepełnosprawnych – 6 miejsc.

Boisko piłkarskie Orlik Przy Ul. Wejchertów

Wyposażone w toaletę z podjazdem dla osób niepełnosprawnych.

Boisko Do Golfa

Wyposażone w toaletę dla niepełnosprawnych oraz możliwość wjazdu wózkiem inwalidzkim na całą powierzchnię boiska.

Ośrodek wypoczynkowy Paprocany

Wyposażony w toaletę dla osób niepełnosprawnych, natomiast na terenie Ośrodka osoby niepełnosprawne mają swobodny dostęp do plaży i kąpieliska, natrysków, punktów gastronomicznych, pomostów pływających i promenady, alejek parkowych, boisk, toalety ogólnodostępnej dla osób niepełnosprawnych przy plaży. Zachęcamy do spacerów utwardzoną ścieżką wokół jeziora. Przy Ośrodku są oznaczone dla osób niepełnosprawnych miejsca parkingowe.

2. INTEGRACJA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Centrum Integracji Społecznej

ul. Edukacji 11, 43-100 Tychy
(w budynku dawnego internatu
ZS nr 5 obok pływalni)

 32 219 10 10

 cistychy@gmail.com

 **Poniedziałek – piątek:
7:00-15:00**

Prowadzone przez fundację Internationaler Bund Polska. Oferuje zajęcia reintegracji społeczno-zawodowej dla osób w trudnej sytuacji życiowej m. in. niepełnosprawnych na warsztatach zawodowych (krawieckim i budowlanym) oraz indywidualne i grupowe zajęcia z psychologiem i doradcą zawodowym. Z uczestnikami zajęć podpisywane są indywidualne programy zatrudnienia socjalnego oraz wypłacane jest świadczenie integracyjne.

**Fundacja Internationaler
Bund Polska**
ul. Edukacji 11, 43-100 Tychy

 32 219 10 10
 507 342 996
 pomoc.ib@gmail.com

Razem dla seniorów – nowe usługi społeczne dla seniorów w Tychach

Projekt skierowany do osób niesamodzielnych w wieku 60+ i ich otoczenia. Realizowany przez fundację Internationaler Bund Polska.

W ramach projektu oferowane są:

- usługi asystentury dla osób niepełnosprawnych,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania uczestnika z wykorzystaniem teleopieki,
- dzienne usługi opiekuńcze prowadzone w klubie seniora,
- wsparcie dla opiekunów faktycznych w formie szkoleń, poradnictwa,
- centrum wolontariatu.

Projekt współfinansowany jest ze środków EFS.

Dział Organizacji Imprez MOSiR

Współorganizuje cykliczną imprezę ze Stowarzyszeniem na Rzecz Dzieci z Porażeniem Mózgowym „Bliżej Nas” pod nazwą „Biegamy razem”. Jest to impreza o charakterze integracyjnym i rekreacyjnym. Dzieci z niepełnosprawnością biegają razem z dziećmi zdrowymi. W imprezach sportowo-rekreacyjnych organizowanych przez MOSiR – Dzień Dziecka na Sportowo, Festyn Witajcie Wakacje, Wakacyjny Festyn Żegnajcie Wakacje, Mistrzostwa Miasta Amatorów w Płymaniu, Mikołajkowy Bał Przebierańców oraz imprezy biegowe – uczestniczą dzieci niepełnosprawne, które zawsze są wyróżniane i motywowane.

3. PRZESTRZEŃ BEZ BARIER - DZIAŁANIA NA RZECZ ŚRODOWISKA OSÓB NIEWIDOMYCH I NIEDOWIDZĄCYCH

System TOTUPOINT ułatwia osobom niewidomym i niedowidzącym samodzielne poruszanie się po mieście oraz rozwija ich orientację w terenie. Projekt opiera się na systemie znaczników i aktywatorów TOTUPOINT. Znaczniki to niewielkie moduły montowane w miejscach użyteczności publicznej. Mogą być one stosowane również tam, gdzie pojawiają się tymczasowe zmiany w organizacji ruchu pieszego. Aktywator mocowany jest na uchwycie białej laski lub jest zainstalowany w aplikacji.

Lokalizacje znaczników TOTUPOINT dostępne są na stronie www.totupoint.pl w zakładce **[lokalizacje]** > **[Tychy]**

4. NIEODPŁATNA POMOC PRAWNA

Nieodpłatna pomoc prawna oraz nieodpłatne poradnictwo obywatelskie udzielane jest w 5 punktach na terenie miasta przez conajmniej 4 godziny 5 dni w tygodniu osobom, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

32 776 32 07

npp@umtychy.pl

www.np.ms.gov.pl

Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się według kolejności zgłoszeń, po umówieniu terminu wizyty.

5. PLACÓWKI POMOCOWE

PLACÓWKA	DANE TELEADRESOWE	RODZAJ POMOCY
<p>Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Św. Faustyna Warsztat Terapii Zajęciowej</p>	<p>ul. Nowokościelna 56 ☎ 32 227 18 36 ☎ 32 327 09 17</p>	<p>Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych</p>
<p>Caritas Archidiecezji Katowickiej Ośrodek Św. Faustyna Środowiskowy Dom Samopomocy</p>	<p>ul. Nowokościelna 56 ☎ 32 227 18 36</p>	<p>Rehabilitacja społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi w tym osób przewlekłe psychicznie chorych i osób z niepełnosprawnością intelektualną, zmierzająca do podtrzymywania i rozwijania umiejętności niezbędnych do samodzielnego i aktywnego życia w środowisku.</p>
<p>Środowiskowy Dom Samopomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej</p>	<p>ul. Mikołowska 122 ☎ 32 216 86 08</p>	
<p>Świetlica Terapeutyczna dla Osób z Upośledzeniem Umysłowym</p>	<p>ul. Nałkowskiej 19 ☎ 514 985 723</p>	<p>Zajęcia edukacyjno-terapeutyczne, uspołeczniające, rewalidacyjne, a także udział w imprezach kulturalnych i sportowych</p>

<p>Stowarzyszenie na rzecz Edukacji, Rozwoju i Opieki „SERIO”</p>	<p>ul. Hierowskiego 12 📍 32 217 79 05</p>	<p>Organizacja zajęć edukacyjnych, terapeutycznych oraz rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, w szczególności z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>
<p>Dzienny Dom Pomocy Społecznej „Wrzos”</p>	<p>ul. Batorego 57 📍 32 227 42 58</p>	<p>Dzienna opieka nad osobami starszymi w zakresie zaspokajania ich podstawowych potrzeb społecznych i socjalnych</p>
<p>Dom Pomocy Społecznej Caritas Ośrodek św. Anna</p>	<p>ul. Kopernika 5 📍 32 328 25 26</p>	<p>Opieka stacjonarna nad osobami samotnymi, niepełnosprawnymi, emerytami, rencistami w podeszłym wieku</p>
<p>Ośrodek Christoforos Ośrodek wsparcia</p>	<p>ul. Tischnera 52 📍 32 217 80 98</p>	<p>Dzienna opieka nad osobami starszymi w zakresie zaspokajania ich podstawowych potrzeb społecznych i socjalnych</p>
<p>Ośrodek Charytatywno-Spółeczny Oratorium pw. św. Rodziny Ośrodek wsparcia</p>	<p>ul. Elfów 29 📍 32 327 77 42</p>	<p>Dzienna opieka nad osobami starszymi w zakresie zaspokajania ich podstawowych potrzeb społecznych i socjalnych</p>

<p>Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelaktuálną</p>	<p>a.l. Niepodległości 90 32 227 33 00</p>	<p>Realizacja obowiązków szkolnego i obowiązków nauki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu umiarkowanym i znacznym z deficytami sprzężonymi oraz głębokim w wieku od 3 do 25 roku życia. Kompleksowa i wielodyscyplinarna pomoc w zakresie rehabilitacji, edukacji i rewalidacji oraz opieka uwzględniająca stan, wiek i potrzeby podopiecznych.</p>
<p>Punkt Wczesnej Interwencji dla dzieci w wieku 0 do 7. roku życia zagrożonych lub ze zdiagnozowanymi zaburzeniami wieku rozwojowego</p>	<p>a.l. Niepodległości 90 32 227 33 00</p>	<p>Punktu Wczesnej Interwencji</p>
<p>Centrum Integracji Spolecznej prowadzone przez fundację Internationaler Bund Polska</p>	<p>ul. Edukacji 11 32 219 10 10</p>	<p>Aktywizacja zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym</p>

6. URZĄD MIASTA TYCHY

Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia

al. Niepodległości 49, 43-100
Tychy (pok. 511a, piętro V)

 32 776 35 11

 zdrowie@umtychy.pl

- współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami społecznymi, związkami wyznaniowymi, fundacjami w zakresie ograniczenia skutków niepełnosprawności i likwidacji barier utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczności miasta,
- współpraca z Państwowym Funduszem Osób Niepełnosprawnych oraz przedstawicielami miejskich jednostek organizacyjnych urzędu miasta na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych w tym także na realizację zadań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
- nadzór nad realizacją „Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych” oraz przedkładanie stosownych sprawozdań Powiatowej Społecznej Radzie do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- wykaz tyskich organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących działalności pożytku publicznego, działające w obszarze pomocy społecznej, ochrony zdrowia oraz rehabilitacji osób niepełnosprawnych znajduje się na stronie internetowej:

www.razemytychy.pl/ngo/baza-ngo

7. PRZYDATNE STRONY INTERNETOWE

- **www.pzon-tychy.pl** – Strona Informacyjna Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tychach
- **www.pfron.org.pl** – Internetowy Portal Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- **www.bip.katowice.uw.gov.pl** – wykaz zakładów pracy chronionej województwa śląskiego
- **www.zpchr.pl** – Ogólnopolska Baza Pracodawców Osób Niepełnosprawnych
- **www.ngo.pl** – Portal Organizacji Pozarządowych
- **www.niepelnosprawni.gov.pl** – Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
- **www.pzn.org.pl** – Polski Związek Niewidomych
- **www.umtychy.pl** – strona Urzędu Miasta Tychy
- **www.mops.tychy.pl** – strona Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tychach

NOTATKI

NOTATKI

TYCHY ✓ DOBRE MIEJSCE

Urząd Miasta Tychy
al. Niepodległości 49, 43-100 Tychy
tel.: (32) 776 33 33
fax: (32) 776 33 44

www.umtychy.pl